

veel, wat men vroeger kennen moest, ons thans munnikenwerk gelijk.

Zeker, de resultaten van het geraffineerd technisch kunnen der 18e eeuwse graveurs zijn vaak meer curieus dan ten volle mooi.

Bijvoorbeeld tegenover de verbluffende knappe prenten, door Bonnet gemaakt naar Boucher, is de z.g. „pastel”manier, waarbij de krijtlijnen en uitgewreven tinten zijn nagebootst met een kunstigheid, een betere zaak waardig, doen ons nu vreemd aan, maar men vergete niet, dat tegenwoordig de verfijnde mechanische fotoreproductie ons enorm verwent, door de tekening vrijwel in haar werkelijken vorm voor ons te plaatsen, en dat in dien tijd zulk een als wedergave wel niet altijd zuivere, (zelfs naar den eigen smaak des graveurs opgesierde!) prent dan toch een denkbeeld van het origineel gaf, dat op geen andere wijze te verkrijgen was. Als het dan al niet precies hetzelfde was, men kreeg althans een indruk van de gracieuze gedachte, die een Boucher bezielde had, van de soepelheid zijner manier, van de smaakvolle pose der figuren.

Ik kan niet ontkennen, dat niettemin de „figures de modes”, waarschijnlijk oorspronkelijke etsen van Watteau, pittig neergeschreven invallen, of die levendige, karaktervolle etsen van de Saint Non naar Fragonard, mij meer behagen dan de meest verbazingwekkende stalen van graveerkunst, en dat de goedige serie huiselijke tafreelen van Jean Michel Moreau, (nog meer door de voorbeelden en hun aardige opvatting dan door de niet alle evenwaardige graveurs-praestaties), niet een nog belangwekkender kijk geven op den tijd. Stellig waren de meesters van dien tijd als compositeurs, als ensceneurs van een buitengewone volmaaktheid, en al kan men van bijna al hun werk zeggen, dat het meer bedacht dan gevoeld, meer verstandelijk dan emotioneel is, het heeft bij dit alles de bekoring van een nooit falende beschaving, een nooit ordinaire houding. Zoo zonderling als bijvoorbeeld die prent naar Baudouin: „La coucher de la Mariée” is,

waar den bruid de nieuwe situatie naar onze begrippen niet bepaald gemakkelijk wordt gemaakt, daar zij te bed gebracht wordt door een geheele lijfwacht van zorgende dames en vrouwen, — er is ongetwijfeld iets liefs, iets zachts in die pikante en toch ook weer onschuldige vertooring.

Wel veel grover, harder, doen de iets naar het Ostade-achtige zweemende „Repas des moissonneurs” en „Le Noce de village” van Janinet naar Wille aan, kleurdrukken in de aquarelmanier, waar de minder fijn getypeerde landelijke figuren vrij rauw gekleurd zijn; we zijn hier al iets later, en het realisme gaat zich tegenover de luxueuse pose doen gelden. Allengs gaat men den smaak voor het gewild-delicate verliezen, en daar mee het vermogen om het te bereiken. De achttiende-eeuwse Franschen van den waren stempel, met hun koele distinctie, hun nuchtere dardelheid, hun keurigheid en smaakverfijning, maar ook met hun leeghoofdigheid, gemis aan emotie en moedwillige blindheid voor den harden kern der dingen, liggen achter ons. Altijd weer komen er perioden, waarop men, ondanks al wat ons tegen hen inneemt, het inzicht herwint, dat zij ons iets kunnen leeren. Wanneer wij gevoelen al te plichtmatig, al te onvrij en al te metaphysisch te worden, kan de waarde van den smaak, van het spel, van den geestigen willekeur ons door hen weer eens worden aangetoond.

C. V.

TENTOONSTELLING JAN TOOROP (KUNSTHANDEL THEO NEUHUYS, GEBOUW DE ROOS, AMSTERDAM).

Wat puur, aangeboren teekentalent aangaat, is er misschien in ons land onder de levenden geen zoo begaafd als Toorop. Wat daarbij niet minder van waarde is: het moet erkend worden dat zijn overrompelend en aanhoudend succes, hoe dikwijls het hem gebracht heeft tot een zeer verklaarbaar zich-laten-gaan, nooit iets heeft afgedaan